Pere Lloret i Ordeix. L'alcalde republicà de Tarragona

Jordi Piqué Padró

Tenir la possibilitat d'escriure sobre Pere Lloret i Ordeix em genera un sentiment de profunda satisfacció. D'una banda, perquè estic convençut que és una de les figures més significatives de l'àmbit polític del segle XX a Tarragona. Per tant, en aquest sentit, la invitació que em va fer el Consell Comarcal del Tarragonès em permet expressar i coincidir amb l'opinió de Joaquim Icart publicada fa trenta anys en el seu article dedicat a Pere Lloret, quan escriu que "una de les satisfaccions més grans és poder parlar bé dels altres". (1) Aquest article és una immillorable oportunitat per sentir aquesta satisfacció.

Sovint, als historiadors, per defecte o deformació professional, ens agrada tractar figures polèmiques, discutides o controvertides, personatges públics que possibilitin l'anàlisi des d'òptiques diferents. En definitiva, l'objecte del nostre estudi ens condueix a desfer mites i plantejar nous interrogants, la resposta dels quals ha de permetre una constant interpretació de la història. Però aquest no és el cas, de Pere Lloret, com veurem, només es pot parlar bé.

D'altra banda, també estic satisfet perquè sóc dels que pensen que a Catalunya i a Espanya, la dècada dels anys trenta del segle passat, malgrat tota la tragèdia i el dramatisme causat per la guerra provocada pel cop d'estat dels militars rebels, és una de les més apassionants des d'un punt de vista historiogràfic de la nostra passat encara recent.

En darrer terme, també és un motiu de satisfacció tractar aquest tema l'any en què a Tarragona s'han dut a terme la celebració de diferents actes per a commemorar el 75è aniversari de la proclamació de la Segona República, la qual cosa comporta una significació afegida molt especial.

Abans de continuar, però, cal fer dues consideracions prèvies que no pretenen ser una justificació. En primer lloc, com a historiador, no m'he especialitzat en els anys de la Segona República, entre 1931 i 1936. El segon lloc, val a dir que a diferència d'altres

personatges sobre els quals el Consell Comarcal del Tarragonès, encertadament, ha programat diverses conferències (Francesc Macià, Lluís Companys, Marcel·lí Domingo, Antoni Rovira i Virgili...), Pere Lloret no compta amb cap estudi biogràfic complet i exhaustiu.

Per tant, he hagut de recórrer a fonts arxivístiques, a la consulta de la premsa de l'època, a diferents articles publicats i a la bibliografia que estudia el context històric i que tracta Pere Lloret amb més o menys profunditat. (2)

Tanmateix, el repte de preparar aquesta conferència em va esperonar des del primer moment i ara puc dir que com més em capbussava en la figura de Pere Lloret més em quedava captivat per la forta personalitat d'aquesta home i per l'acció política que va dur a terme al llarg de tants anys, tant a Tarragona com a Catalunya.

Abans d'iniciar el preceptiu recorregut biogràfic i esmentar la seva trajectòria política, social o cultural, crec que convé aturar-nos un moment en dues definicions del seu caràcter, és a dir en la vessant més humana que emmarca el personatge. Dues definicions que ens ajudaran després a entendre com afrontarà Lloret algunes de les vicissituds del seu periple vital.

La primera és del seu net, Pere Lloret Carbó, que diu el següent:

> "El meu avi era una persona molt afectuosa, tots l'estimàvem. Va ser un home d'una gran activitat que es va interessar per la cultura i la llengua catalana i, en política, sempre va destacar per defensar els seus ideals, respectant a tothom, un fet que no poques vegades li va portar problemes. El meu avi va ser un polític d'accions i no de paraules, un home digne que es va dedicar a servir els altres i que no es va aprofitar del seu càrrec." (3)

La segona definició escollida no podia ser d'un altre que del seu amic Joaquim Icart:

> "Tenia el caràcter d'un home sencer i sincer, és a dir, un home just. Ho era envers ell mateix i envers els altres, sense simulacions, amb tota la fortalesa d'un roure. Volia les coses ben meditades, ben acabades i ben fetes. Detestava aquella

expressió a voltes massa corrent, del “ja està bé” dita per sortir del pas”. (4)

Pere Lloret i Ordeix neix a Tarragona l’any 1877. Estudià Dret a Barcelona i exercí com a advocat. Posteriorment, des de l’any 1909, desenvolupà les funcions de corredor de comerç.

Paral·lelament als seus estudis i a la seva tasca professional, Lloret esdevindrà ben aviat un dels protagonistes més significats de l’origen i desenvolupament del catalanisme a Tarragona. Cap a finals del segle XIX, quan només tenia vint anys, Lloret ja havia participat en la fundació de la societat catalanista d’àmbit cultural “Les Quatres Barres” i també havia col·laborat amb l’òrgan de premsa que editava, la revista *Pàtria*.

L’any 1900, amb vint-i-tres anys, Pere Lloret és el portaveu i un dels principals activistes de la recentment fundada Associació Catalanista, una entitat de caire més polític que cercava un doble objectiu: d’una banda, fixar en la consciència col·lectiva del poble de Catalunya aquells elements que es consideraven essencials del país, és a dir la història, la llengua i el dret. Per l’altra, es reivindicava una participació catalana més significativa en els afers polítics de l’Estat espanyol que, en conseqüència havia de permetre defensar millors els interessos econòmics de Catalunya. (5)

La ideologia política de l’Associació Catalanista es difonia a través de l’únic periòdic polític que es publicava setmanalment en català: *Lo Camp de Tarragona*, el primer número del qual va aparèixer el mes d’agost de l’any 1900. Pere Lloret fou l’orientador i, durant el primer any, el director a l’ombra del nou setmanari, atès que encara no comptava amb la majoria d’edat per a constar-hi oficialment. Més tard, solucionat aquest tràmit legal, exercirà públicament com a director durant set anys.

De la societat catalanista cultural “Les Quatre Barres” i de l’entitat catalanista d’àmbit polític l’Associació Catalanista, Pere Lloret passarà a la militància política activa en el partit Unió Catalanista.

L’any 1902, amb vint-i-cinc anys, publicava una sèrie de set articles a *La Renaixensa*, textos que posteriorment foren reproduïts a *Lo Camp de Tarragona*. Que és el que Lloret volia per a Catalunya? Lloret aspirava aconseguir l’autonomia, però, al

mateix temps, també defensava un estat federal. En tot cas, no li podem atribuir el qualificatiu d'independentista o separatista, epítets amb els quals fou acusat des del centralisme espanyol. Amb les seves pròpies paraules escrites amb l'estil d'inici de segle XX, el que volia era "restaurar nostra personalitat ab tots los atributs de la soberania compatibles ab la unitat de l'Estat Espanyol". (6)

La defensa de la llengua i la cultura catalanes, des de la joventut, també seran unes constants permanents en l'acció de Pere Lloret. L'any 1900, essent secretari de l'Ateneo Tarraconense de la Clase Obrera, llegirà per primera vegada la memòria de l'entitat en català i impartirà les classes de gramàtica catalana que es començaran a fer en aquest centre, probablement les primeres que es programaven a la ciutat.

Fins ara, ens referim als primers anys de projecció pública de Pere Lloret, un noi d'entre 20 i 25 anys. Un jove que precoçment havia d'encapçalar i promoure tot el moviment de recuperació patriòtica a Tarragona. Un fet, el de la seva joventut, que des de la nostra òptica actual no deixa de sorprendre. Però que en aquell temps també sorprenia. En un banquet celebrat a l'Ateneu, quan tenia vint anys, algú va profetitzar "que calia que Tarragona es preparés a recollir dignament a un jove que es deia Pere Lloret, sobre el qual vaticinava que havia de donar dies de glòria a la ciutat". (7) La història permet jutjar, com veurem més endavant, que certament va protagonitzar, si més no, un dia de glòria.

L'any 1907, s'integrà en un nou partit, la Unió Democràtica Nacionalista, del qual fou nomenat vicepresident. Entre 1907-1913, també exercirà de director de *Catalunya Nova*, el periòdic que substituí a *Lo Camp de Tarragona*. (8)

L'any 1913, la fragmentació de la Unió Democràtica Nacionalista entre els que s'identifiquen amb la ideologia del catalanisme de dretes de la Lliga Regionalista i els que s'atansen cap a un nacionalisme d'esquerres, possibilitarà que aquest últims fundin un partit nacionalista, republicà i federal: la Unió Nacionalista Republicana.

Tenint en compte el seu bagatge polític, Pere Lloret serà vicepresident de la nova Unió Nacionalista Republicana i ,entre

1913 i 1918, dirigirà *Renovació* el periòdic portaveu de la nova entitat.

Serà durant aquests anys que es relacionarà amb Antoni Rovira i Virgili. Una relació que en paraules del seu net, va donar peu a una amistat tan sincera que no es va trencar ni amb les seves diferències polítiques posteriors.

Després de tombar pel republicanisme nacionalista o federal, l'any 1923 s'integrarà finalment a Acció Catalana Republicana, partit en el qual ocuparà diferents càrrecs directius. Militància activa que el portarà el mes de març de 1931 a intervenir en el primer míting autoritzat a Barcelona després de la dictadura de Primo de Rivera.

Paral·lelament a l'activitat política, Lloret no deixarà d'exercir la seva tasca professional com a advocat i corredor de comerç, en un despatx ubicat en el principal dels números 14 i 16 del carrer Cos del Bou. Mentre, en l'àmbit familiar, es casarà el juny de 1905 amb Josepa Rosiñol Morató, amb qui tindrà cinc fills.

També participarà decididament en el desenvolupament econòmic de la ciutat fundant el Banc Comercial de Tarragona.

En el mateix sentit, assumirà la presidència de la principal entitat empresarial i econòmica de la ciutat, la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Tarragona, durant deu anys repartits en dos mandats, des de 1911 fins a 1921. (9)

La seva presidència va representar un període prou fructífer per a la Cambra. A partir de l'any 1912, sota la presidència de Pere Lloret es procedí a la seva reorganització i els problemes econòmics que arrossegava, tot i que no desapareixeran del tot, quedaran pressupostàriament més equilibrats.

Com a actuacions més destacades de la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Tarragona durant aquest període cal assenyalar: la creació del Sindicat d'Exportadors de Vins l'any 1913 i la constitució de l'Associació de Consignataris, Agents de Duanes i Comissionistes del Port de Tarragona l'any 1914. És a dir, s'articula l'associacionisme empresarial i professional dels dos eixos de l'economia tarragonina: l'exportació del vi i el seu punt de sortida, el Port.

D’altra banda, cal esmentar la creació del Col·legi Pericial Mercantil l’any 1915 i de la Junta de Vigilància de Molls l’any 1920, amb la finalitat d’acabar amb els freqüents robatoris de vi i carbó a les instal·lacions del port i del ferrocarril, objectiu que la Junta va aconseguí.

Són uns anys, els del mandats de Pere Lloret, entre 1911 i 1921, de relativa pau en el món laboral i la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Tarragona mantenia l’esperit d’avinença i d’evitar al màxim els conflictes de caire social. Com a exemples d’aquesta voluntat, contemplem com l’any 1911 la Cambra acordà celebrar com a dia festiu el Primer de Maig i exigí que l’acord fos respectat per tot el comerç, el sector tradicionalment més contrari a tancar.

Altrament, l’any 1913, la Cambra farà de mitjancera de l’acord entre patrons, d’una banda, i obrers carreters i peons de moll, per l’altra, la qual cosa evità la vaga anunciada que havia de paralitzar l’activitat portuària. El President de la Cambra, Pere Lloret, celebrava que s’hagués evitat un conflicte que “hubiese podido perturbar la armonía que reina actualmente entre patronos y obreros y que es de desear sea duradera para bien de los intereses de unos y de otros”(10)

Altres actuacions de la Cambra presidida per Lloret en benefici dels obrers és el recolzament que es donarà per a aconseguir l’augment salarial dels dependents del comerç que feia dos anys que restava congelat, o bé quan s’exigeix a l’Ajuntament de Tarragona que vetlli pel compliment del descans dominical i de la jornada legal, la qual cosa indica que no eren respectades pels patrons.

Cap al final de la seva presidència, l’any 1920, el diari de la Cambra, *El Comercial* deia en una editorial que era necessari “converger en un vértice de concordia las aspiraciones de los de abajo y las concesiones de los de arriba”, i afegia que “ni a título de defender sus intereses puede aspirar el patrono a que el trabajador renuncie a sus ansias de mejoramiento. Si la igualdad social es puramente utópica, no lo es el ideal de elevar incesantemente el nivel economico de la clase obrera” i aconsellava els patrons a “consultar las demandas de los trabajadores con sus posibilidades en vez de hacerlo con su egoismo o con un espíritu de autoridad que los tiempos y el buen sentido van desahuciando”(11) Darrere d’aquestes actuacions de

la Cambra s'intueix que traspua la preocupació per la justícia social i el tarannà del seu president, Pere Lloret.

A més a més de l'àmbit econòmic, l'envejable activitat febril del personatge fa que el trobem també, entre d'altres llocs, des de President de la Societat Amics de França fins a impulsor de la Reial Societat Arqueològica de Tarragona, passant per membre de la Junta de la Casa de Beneficència.

Tanmateix, on realment s'abocà amb decisió fou en la seva tasca com a President del Patronat de Santes Creus (1931-1936) creat per decret del Govern de la República i, més tard, a proposta del conseller de Cultura Ventura i Gassol, com a comissari de la Comissaria de la Restauració del Monestir de Santes Creus (1936-1938).

Com diu Icart, Pere Lloret, no estava enamorat de Santes Creus sinó que s'estimava Santes Creus, és a dir, no amb un sentiment efímer sinó perdurable. La seva relació íntima amb el monestir s'inicià l'any 1921 quan va començar les seves estades estiuenques junt amb la seva família, la seva esposa i els seus cinc fills. (12)

Sota la seva tutela s'iniciaren les tasques de restauració del cenobi, de conservació del conjunt monumental i la pavimentació del claustre amb les pedres sobrants de les voreres renovades de diferents carrers de Tarragona. Posteriorment, les gestions de Pere Lloret aconseguirien obtenir la declaració de Monument Nacional del Monestir.

Durant els anys de la Guerra Civil, els treballs de conservació i restauració no es van aturar. En unes cartes escrites entre els mesos de setembre i octubre de 1936, des de Barcelona, Pere Lloret, amb una mostra més d'aquesta faceta més humana, s'interessava i s'ocupava de les necessitats materials del personal que directament tenia cura de la vigilància del monestir, és a dir de si malgrat el terratrèmol social que es vivia continuaven reben els seus salaris.

L'any 1914, retornant una altra vegada a la biografia política de Pere Lloret, és elegit diputat provincial per Falset i Gandesa i participa com a diputat en la constitució de l'Assemblea General de la Mancomunitat de Catalunya. El president Enric Prat de la

Riba li encarregà la direcció de la Caixa de Crèdit Comunal, una entitat financera destinada a donar suport econòmic als municipis.

Posteriorment, l'any 1917, essent president Josep Puig i Cadafalch, Pere Lloret va formar part durant els anys 1921 i 1923 del Consell Permanent de la Mancomunitat de Catalunya, assumint les competències de Ferrocarrils i Obres Hidràuliques. És a dir, va dirigir personalment una part de la important i destacada tasca de creació d'infrastructures que va desenvolupar la Mancomunitat arreu del país. Segons el seu net, sempre es va sentir molt orgullós de la seva obra a la Mancomunitat de Catalunya presidida per Puig i Cadafalch. (13)

A Tarragona, entre 1917 i 1919 ocuparà la presidència de la Diputació de Tarragona. Del seu breu mandat cal destacar el sanejament de la situació financera de l'ens provincial i la promoció del sanatori marítim de la Savinosa.

Recapitulant i situant-nos a l'inici de la dècada dels anys trenta, quan Pere Lloret ja ha sobrepassat la franja dels 50 anys, s'ha fet esment del desenvolupament professional, polític i social del personatge. També s'ha contemplat la seva trajectòria política, des de l'origen del catalanisme cap al nacionalisme d'esquerres d'Acció Catalana Republicana. La seva actuació continuada en la premsa política així com els diferents càrrec públics que ocuparà, diputat i president de la Diputació i diputat de la Mancomunitat de Catalunya.

Tot plegat ens porta a la conformació d'un home madur, amb formació, amb idees clares, decidit, amb molta experiència i amb un bagatge cultural molt important. Un home, però, popular i respectat, que ja fa molts anys que malda per aconseguir un futur millor per a Catalunya i els catalans, i, ara, amb tot aquest recorregut, s'esdeindrà aquell dia de glòria que algú profetitzava trenta anys endarrere: el 14 d'abril de 1931.

Dos dies abans, el dia 12, se celebren a tot l'Estat les eleccions municipals del darrer govern del règim monàrquic d'Alfons XIII, un règim que ja havia quedat en entredit després del seu suport a la Dictadura de Primo de Rivera. L'espectacular triomf de les candidatures republicanes a les capitals de província i a les principals ciutats, evidenciava de forma contundent el desig de canvi dels electors.

A Tarragona, el resultat també fou indiscutible: els partidaris de la República amb tretze mil vots gairebé tripliquen els 4.600 vots obtinguts per les dretes monàrquiques. Pere Lloret com a líder del grup majoritari de les candidatures republicanes ja és, de fet, el futur alcalde de la ciutat.

Probablement, el 14 d'abril de 1931, serà, en un sentit si més no polític, la jornada més intensa en la vida de Pere Lloret. És present passat el migdia en el local del seu partit, Acció Catalana Republicana, amatent a les notícies que van arribant. En aquesta seu, la constituïda Junta Local Revolucionària el nomena alcalde republicà interí. Acte seguit, i acompanyat pel seu amic Macià Mallol, anirà a entrevistar-se amb el governador civil i li demanarà que ordeni a l'alcalde i al president de la Diputació nomenats pel règim monàrquic que agonitzava que es presentin per a procedir al traspàs dels seus càrrecs als nous regidors electes.

Poc després, a la Rambla, enmig d'una congregació de ciutadans que comencen a donar els primers visques a la República, a Catalunya i a en Macià, Pere Lloret puja dalt d'una cadira i demanar el major ordre per a anar a constituir el govern republicà de Tarragona. És aclamat i una improvisada manifestació l'acompanya mentre es dirigeix cap a l'Ajuntament. El periodista Lluís de Salvador descriu les sensacions que té quan arriba la manifestació a l'actual plaça de la Font amb aquestes paraules: "Ningú, sense haver-ho viscut, podrà fer-se una idea exacta de la grandesa sobirana d'aquella emoció que nosaltres sentírem, començàvem una nova vida". (14)

A primera hora de la tarda, al balcó de l'Ajuntament són hissades les banderes republicana i catalana i des d'allà, Lloret torna a dirigir-se a una multitud cada vegada més nombrosa i entusiasta tot dient:

"acabo de prendre possessió del govern de la ciutat i aquest govern és defensor de la llibertat i garanteix l'ordre i el respecte a totes les idees". (15)

Una vegada Pere Lloret a pres possessió del govern municipal, la manifestació retorna a la Rambla, al govern civil. Aquí, atesa l'afonia que pateix Macià Mallol, nomenat governador civil interí per la Junta Local Revolucionària, Lloret torna a prendre la paraula

per a intentar apaivagar als més exaltats que estan decidits a penjar sigui com sigui la bandera republicana.

La tensió anava en augment, però el governador civil es resistia a traspassar els poders per no haver rebut l'ordre preceptiva des de Madrid. Poc després, es rebrà el telegrama del ministre de la Governació ordenant la proclamació de la República i el traspàs del poder al representant de l'Ajuntament republicà, en Pere Lloret, la qual cosa es va fer ràpidament, tot i que sembla ser que el missatge oficial era fals i havia estat enviat per un telegrafista republicà de Madrid.

Sobre Pere Lloret, aquell 14 d'abril de 1931, requeia una especial responsabilitat. Certament, s'havia canviat el règim monàrquic per la República, però a Tarragona, com a la resta de ciutats, l'únic càrrec republicà autènticament legitimat pel resultat d'unes eleccions i, per tant, revestit d'autoritat democràtica, era l'alcalde, era Pere Lloret.

Amb la República proclamada a l'Ajuntament, a la Diputació i al Govern Civil, encara calia assegurar un dels estaments més perillosos, el militar. Per a neutralitzar aquesta amenaça potencial, Pere Lloret visitarà al governador militar. D'entrada, la conversa serà tensa però finalment el comandant de la plaça va manifestar que mentre no rebés cap ordre que disposés el contrari no faria res contra el nou règim republicà. Tanmateix, la desconfiança que l'alcalde republicà sentia en aquells moments envers els militars monàrquics s'evidenciarà quan un any després, en una entrevista feta pel diputat socialista Amós Ruiz Lecina aquest li preguntà: "en relació amb els vostres sentiments o el vostre criteri professional, què és el que més us ha plagut de tot allò que ha dut a la realitat la República durant el primer any d'existència?". Lloret, lacònicament però de forma precisa respondrà: "la reforma de l'Exèrcit i la derogació de la Llei de Jurisdiccions". (16) És a dir la llei de l'any 1906 que permetia que els militars jutgessin tot allò que consideressin que anava contra la unitat de l'Estat espanyol.

La combinació d'entusiasme, neguit i nervis que Pere Lloret experimentarà aquell 14 d'abril no l'apartarà el més mínim del seu tarannà d'home d'ordre, de seny, de llei. El text del primer ban que farà publicar com a alcalde és la mostra:

“La implantació del nou règim que compta amb l’adhesió entusiasta de tota Espanya, no ha de portar dificultats majors si sabem mantenir la pau, l’ordre, la llibertat i la tolerància, fonaments de la veritable democràcia.

Per amor als ideals i per l’estimació de Tarragona, reclamo de tots el manteniment d’aquestes virtuts. Elles afermaran el govern del poble per al poble i asseguraran el progrés de la ciutat.

Per la República d’Espanya, per la llibertat de Catalunya i per la glòria i engrandiment de Tarragona, a tots la meva salutació i els meus sincers oferiments.” (17)

A Tarragona, com a la resta de Catalunya i d’Espanya ha triomfat una revolució que comptava amb l’adhesió entusiasta de bona part de les classes populars. Un moviment principalment urbà, de les ciutats, encapçalat per unes èlits que provenen de les classes mitges i d’una burguesia moderna i emprenedora. Unes èlits cultes formades per advocats, metges, periodistes, professors i professionals liberals en general. Una revolució espontània, pacífica i festiva que tenia com a objectiu la instauració d’un règim republicà democràtic i que a Tarragona tindrà com a protagonista principal a Pere Lloret i Ordeix.

Després de ser elegit oficialment alcalde per 19 vots a favor i 9 en blanc. Les actes del Ple de l’Ajuntament de Tarragona recullen la satisfacció per la presa de possessió de l’alcalde i les seves primeres paraules són prou significatives del seu ideari polític i, del com en diem ara, el seu projecte de país:

“Diu també el Sr. Alcalde, que no sols farà administració [és a dir gestió], sinó que també farà política, car hem d’estructurar una nova Espanya i una nova Catalunya. Afegeix que ningú ha d’obviar amb el seu recel les reivindicacions catalanes, doncs, dintre de la gran família federativa ibèrica, hi volem una gran Catalunya, amb Espanya i per Espanya, i els que conviuen amb els catalans, parlin com parlin, pensin com pensin, gràcies a aqueixa germanor, no són més que uns altres catalans”.(18)

L'any 1932 a la pregunta de que és allò que més el plauria veure realitzat abans del compliment del segon aniversari de la República, Lloret respon: "la implantació de l'Estatut de Catalunya, tal com fou votat pel nostre poble". (19) Un desig que, malauradament, no es va complir atès que fou retallat a Madrid.

En només tres anys i mig, entre l'abril de 1931 i l'octubre de 1934, l'Ajuntament de Tarragona, amb Pere Lloret com a alcalde, desplegarà una gran activitat. En aquest sentit, cal fer un esment especial a la tasca desenvolupada per l'Ajuntament republicà presidit per Pere Lloret envers la lluita contra l'atur forçós.

A Tarragona, per la seva estructura socioeconòmica, la crisi econòmica internacional iniciada amb el crack de 1929 i la seva conseqüència, l'atur, colpejarà especialment a tots els treballadors de les empreses relacionades amb el port i als obrers de la construcció. Si l'any 1933 es registraven 378 treballadors en atur, l'any 1934 eren 385, però l'any 1935 ja eren 1.104. Val a dir que ens referim a una població activa de 8.000 persones. És a dir que l'any 1935 es registrava un 13,75% d'atur, i tot això sense subsidi de cap tipus. Trobar-se a l'atur era anar cap a la misèria. (20)

El personal polític de l'Ajuntament republicà només podia aplicar una solució, l'endegament d'un programa d'obres municipals que tenien un doble objectiu: d'una banda la modernització urbana, i, per l'altra, reduir la taxa d'atur. Ara bé, aquestes bones intencions es veien molt dificultades per la insuficiència de recursos. Malgrat tot, l'acció que desenvoluparà l'Ajuntament de Tarragona serà decisiva, especialment davant la inhibició del govern de la República i de la lentitud del Govern de la Generalitat.

En aquests anys, l'Ajuntament iniciarà les obres de construcció del Passeig Arqueològic, amb un pressupost d'un milió de pessetes, el mur de defensa del riu Francolí, pressupostat en 200.000 pessetes, promourà un nou impuls a la fàbrica de Tabacs i a les obres de l'Escola del Treball i, setmanalment, acollirà treballadors en atur a la brigada d'obres municipal.

Entre d'altres, cal assenyalar les següents actuacions: la nova canalització per a la conducció des del pou Franquès d'aigua

potable fins a la ciutat i l'enderrocament de la caserna del Quarter del Carro amb la intenció de construir-hi una escola.
L'any 1932, Lloret expressava el següent balanç "l'anyada, no completa encara, que porta de vida el primer Ajuntament republicà de Tarragona, diu prou bé com es pot assolir la transformació d'una ciutat. Cal només transitar pels carrers principals per a heure esment del canvi aconseguit en l'aspecte urbà (...): pavimentació, monumentalitat, portada d'aigües, etc... I tot això amb despeses reduïdes, les mateixes gairebé que figuraven en els pressupostos de la Monarquia i la Dictadura." (21)

En l'àmbit de la cultura, l'alcalde Lloret, junt amb la resta del govern municipal republicà, estarà darrere de dos dels principals eixos de la nova política municipal republicana: la recuperació i defensa de la llengua catalana i la potenciació de la instrucció pública.

La potenciació de la publicació de noves revistes en català, les subvencions a l'ensenyament del català i la seva promoció amb concursos escolars o d'altres expressions de la cultura catalana des de la música, l'art o l'arquitectura.

D'altra banda, la solució al dèficit escolar: l'any 1931 hi havia més de mil set-cents infants sense plaça, més d'un 30% del cens escolar. També agreujava la situació de la instrucció pública la insuficiència de mestres i les instal·lacions rònegues que no es podien utilitzar, llevat del col·legi de Saavedra. L'Ajuntament de Tarragona calculava el cost de les noves edificacions escolars en dos milions i mig de pessetes, una suma, de moment, totalment inabastable. Dissortadament, malgrat la planificació i redacció de projectes per a resoldre el dèficit de centres escolars, lògicament, en aquest curt període de temps no s'aconseguirà resoldre la problemàtica. Tanmateix, des de l'Ajuntament i l'escola es desenvoluparà una funció social que es materialitzarà amb dues iniciatives reeixides: la creació de les cantines escolars i les colònies d'estiu. (22)

Altres actuacions municipals que tindran una càrrega ideològica republicana foren el canvi de noms de carrers, la municipalització del cementiri i dels serveis fúnebres i la inauguració del monument als herois de 1811, obra de Julio Antonio, que des de 1923 havia estat sense col·locar en els baixos de l'Ajuntament.

A Espanya, la conjuntura política estatal empitjorava per moments. Les eleccions Generals del 19 de novembre de 1933, donaran el triomf als partits de dretes. La qual cosa trencava els vincles de complicitat entre l'Ajuntament i l'administració central de l'Estat. En un sentit contrari, en l'àmbit local, a la segona convocatòria d'eleccions municipals, celebrades el 14 de gener 1934, Pere Lloret torna a guanyar i és elegit alcalde per 17 vots a favor i 7 en blanc. (23)

Simultàniament a la tasca desenvolupada en la política local Pere Lloret serà elegit per l'assemblea d'alcaldes i regidors del partit judicial de Tarragona com a diputat de la Diputació Provisional que, conjuntament amb el Govern de la Generalitat - encara no s'havia constituït un Parlament electe - havia de redactar l'Estatut d'Autonomia de Catalunya . Posteriorment, a les primeres i últimes eleccions al Parlament de Catalunya, el 20 de novembre de 1932, serà l'únic diputat elegit a Tarragona per la Coalició d'Esquerres i l'únic que obtingué Acció Catalana Republicana. Com a membre del legislatiu català, Lloret donarà suport al govern d'ERC i participarà activament en la defensa de la Llei de Contractes de Conreu. En la darrera sessió serà escollit secretari del Parlament.

Fins aquí, Lloret tindrà una vida molt intensa, plena d'activitat política, social i cultural. Una vida lliurada al servei públic que en part es veu recompensada pels resultats que es van obtenint. Pere Lloret és el protagonista carismàtic del 14 d'abril de 1931 a Tarragona i dels tres anys i mig d'Ajuntament republicà. Pere Lloret és l'alcalde republicà.

L'any 1934, però, amb 57 anys, aquell home que ha tingut una trajectòria vital brillant, *in crescendo*, comença a veure's ultrapassat pel radicalisme que envaeix la política espanyola i de retruc la política catalana, una radicalitat que l'ultrapassa i enmig de la qual Lloret, incòmode, va perdent el seu paper. Ell no ha canviat, però el context i les circumstàncies que l'envolten, sí.

Durant els fets d'octubre de 1934, a Tarragona, un grup de persones es concentraran davant la Comissaria de la Generalitat on serà hissada una bandera estelada, seguint la proclamació de l'Estat Català que el president Companys a fet des del balcó del Palau de la Generalitat a Barcelona. Posteriorment també es farà

des del balcó de l'Ajuntament de Tarragona, on Pere Lloret, seguint la consigna, proclamarà l'Estat Català dins l'Estat Federal espanyol. A conseqüència d'aquests fets, Lloret és detingut i empresonat en el vaixell – presó *Manuel Arnús* junt amb altres alcaldes i regidors i més de 900 republicans de les comarques tarragonines. A més a més, és cessat com a alcalde per ordre de la Comandància Militar de Tarragona.

Sobre l'actitud que va mantenir Lloret aquell dia, el seu net manifesta: "Quan Lluís Companys, durant el 6 d'octubre del 34, va proclamar l'Estat Català, l'avi es va negar a secundar el pronunciament perquè el trobava una autèntica bestiesa. Es va rebel·lar contra una decisió que no considerava correcta, però respectava massa el poder legítim i va decidir lliurar-se per tal d'evitar qualsevol aldarull. Va agafar el telèfon i va trucar al governador militar, un bon amic seu, per tal que el detingués, un gest que el seus conciutadans van saber valorar en la seva justa mesura". (24)

Després de l'empresonament, el 24 de febrer de 1936, com a conseqüència de la victòria electoral del Front Popular a les eleccions generals celebrades vuit dies abans, Pere Lloret retorna a l'alcaldia de Tarragona, però només durant tres mesos. El mes de maig de 1936, dimitirà per evitar una moció de censura per part de les forces polítiques i sindicals del Front Popular per haver assistit a la commemoració del cinquè aniversari de la II República acompanyat del bisbe Borràs amb qui va mantenir una conversa cordial, fet que va comportar certs aldarulls i moltes crítiques per parts dels sectors més anticlericals. Un cop més, el radicalisme i la crispació sobrepassen a Pere Lloret.

Després de la seva dimissió irrevocable com alcalde fou nomenat pel president Companys, Director General d'Administració Local de la Generalitat de Catalunya i en aquesta nova responsabilitat va participar en l'estudi de la divisió comarcal de Catalunya. (25) Tanmateix, segons el seu net, fou una tasca que no va ser del seu gust: "En aquella època Reus i Valls reivindicaven una comarca pròpia i tot allò li semblava una bestiesa. Si només sentir parlar de la comarca del Tarragonès ja es posava negre!!! Per a ell existia un únic Camp de Tarragona i prou".(26)

Ja iniciada la guerra, des de juliol de 1936 fins el 1937 continuà exercint com a Director General d'Administració Local de la Generalitat de Catalunya. Amb el pas del temps, residirà cada vegada més a Santes Creus i s'anirà apartant progressivament de la vida pública. Si abans s'han esmentat les situacions extremes que el van conduir al vaixell presó i a la seva dimissió com alcalde, el terratrèmol social originat per la guerra i la consegüent convulsió revolucionària era molt més del que podia pair un home com Pere Lloret. El seu net recorda en aquests mots l'estat d'ànim l'envaïa:

"l'avi estava fart de la desunió que hi havia al bàndol republicà. Sobretot no podia suportar les mostres d'anticlericalisme que s'estaven produint per part de la FAI. (...) l'avi era una persona de seny i de llei i no estava disposat a quedar-se indiferent davant d'aquelles mostres d'odi". (27)

El gener de 1939, s'exilia a França, on serà un dels responsables de la Residència de Montpellier, centre d'acollida d'intel·lectuals i polítics catalans. Restarà a l'exili fins el 1945, any en el qual retornarà aprofitant l'indult del règim franquista. Tenia 68 anys i se'n va anar a viure a Barcelona on es va dedicar a exercir la seva tasca professional al despatx d'Ignasi de Gisbert.

Tanmateix, el seu retorn a l'Espanya franquista no podia ser tan fàcil per a un home amb la seva trajectòria. El 6 de desembre de 1939, el Jutge Instructor Provincial de Responsabilitats Polítiques de Tarragona, havia iniciat un expedient contra Pere Lloret. L'informe de la Comissaria d'Investigació i Vigilància de Tarragona declarava el següent:

(...) pertenecía a Acción Catalana Republicana con anterioridad al G.M.N., siendo una de las personas de izquierda que ayudaban económicamente a la causa roja, formando con Bonet y Mallol el triunvirato financiero controlador del movimiento rojo de esta capital. Dentro del mencionado partido llegó a Presidente colaborando en la prensa y desde la tribuna al advenimiento de la República que proclamó desde el balcón del Gobierno Civil, siendo su primer alcalde. Tuvo su actuación decisiva en la elaboración del caótico Estatuto, formó parte de su parlamento como Jefe de la Minoria de su partido.

Dentro del periodo rojo ejerció el cargo de Director de Administración Local de la Generalidad, desplegando toda clase de actividades para el triunfo de la causa roja. Se le desconocen actividades delictivas (fins aquí tot és cert), siendo no obstante el autor moral de toda una serie de atropellos". (28)

Per la seva part, la Delegació Provincial d'Informació i Investigació de Falange Española Tradicionalista y de las JONS de Tarragona, a més a més denunciava:

"Se le supone una posición economicamente muy brillante, ya que solo por corretajes cobraba unas 50.000 pesetas anuales y también su declaración jurada como ganancias de su profesión de abogado hacía figurar cada año unas 25.000 pesetas." (29)

L'informe de la Guardia Civil remarcava que durant el fets d'octubre de 1934 "sacó la bandera separatista al balcón del Ayuntamiento dirigiendo la palabra al público y proclamando el Estado Catalán". Per la seva banda, el rector de la parròquia de Sant Joan, més prudent, declarava "que era un elemento de los mas destacados de izquierda" i poca cosa més. (30)

El Jutge Instructor envià l'expedient al Tribunal Regional de Responsabilitats Polítiques de Barcelona i el 21 d'agost de 1941 es dictà sentencia. Per la responsabilitat política de l'acusat li fou imposada la sanció de pèrdua total dels seus béns, inhabilitació absoluta perpètua i desterrament perpetu del territori espanyol. Els béns confiscats segons l'inventari judicial eren 58.554,30.

El juny de 1949, Pere Lloret Rosiñol, en nom i representació del seu pare, presentarà una sol·licitud a la Comissió Liquidadora de Responsabilitats Polítiques i deixarà clar que un cop descomptades les accions del Banc Comercial de Tarragona, que no tenien cap tipus de valor, l'import embargat real eren 18.554 pessetes. Per la qual cosa demanarà el sobreseïment de la causa que s'aconseguirà quatre mesos més tard. Pere Lloret tenia 72 anys.

L'any 1967 va morí a Barcelona amb 90 anys i, com recorda el seu net, amb el cap ben clar.

Com a cloenda, només dir que l'actitud vital, el compromís polític, l'honestedat i la coherència personal de Pere Lloret i Ordeix,

l'alcalde republicà de Tarragona, avui, setanta-cinc anys després de la proclamació de la Segona República, continua essent un referent del valors que cal continuar exercint i reivindicant.

Finalitzem, en homenatge a Pere Lloret i Ordeix, amb un fragment de la seva proclama: "Per la República d'Espanya, per la llibertat de Catalunya i per la glòria i engrandiment de Tarragona"

NOTES

(1) J. ICART LEONILA. "Record de Pere Lloret i Ordeix". Santes Creus: Butlletí de l'Arxiu Bibliogràfic. – Vol. V, núm. 45 (1977); p 291

(2) Especialment la bibliografia següent:

BARRIACH, F., ESTIVILL, J., PIQUÉ, J., VIRGILI, M. E., : *Els alcaldes de Tarragona (segles XIX-XX)*, Tarragona: La Galeria, Edicions El Mèdol, 2003.

DUCH PLANA, M. *República, reforma i crisi. El Camp de Tarragona (1931-1936)*. Tarragona: Edicions El Mèdol, 1994.

DUCH PLANA, M. "Republicans i franquistes davant l'estàtua d'August a Tarragona". *L'Avenç*, Núm. 316 (2006, setembre)

PIQUÉ PADRÓ, J. (coord.): *El segle XX a Tarragona*, Tarragona: Nou Diari i Ajuntament de Tarragona, 1995

SÁNCHEZ CERVELLÓ, J.: *Ramon Nogués i Biset. De la presidència de la Diputació Republicana tarragonina a la de les corts a l'exili*, Tarragona: Col·lecció Morera, Arola Editors, 1996.

SÁNCHEZ CERVELLÓ, J; PIQUÉ PADRÓ, J. (coords.) *La II República al Camp de Tarragona*. Tarragona: Publicacions del Cercle d'Estudis Històrics i Socials Guillem Oliver del Camp de Tarragona, 2005

(3) E. MONTANÉ. "Un home de conviccions" *Més Tarragona*. Núm. 3 (1999, desembre) p. 67-69

(4) J. ICART LEONILA. *Op. cit.*, p. 291

(5) M. COSTAFREDA. "Pere Lloret i el catalanisme a Tarragona". A: Lligalls: Revista d'història.- Núm. 2 (1990, desembre) p. 26

(6) M. COSTAFREDA. *Op. cit.*, p. 27

(7) M. COSTAFREDA. *Op. cit.*, p. 29

(8) J. L. CAROD ROVIRA, *Cent personatges. Del Baix Penedès al Montsià*, Tarragona: Edicions El Mèdol, 1986, p. 94-96

(9) P. HERAS; C. MAS, *Cent anys de la Cambra*, Tarragona: Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Tarragona, 1987. p. 125-128

(10) P. HERAS; C. MAS. *Op. cit.*, p. 125

(11) P. HERAS; C. MAS. *Op. cit.*, p. 125

(12) J. ICART LEONILA. *Op. cit.*, p. 292

(13) E. MONTANÉ. *Op. cit.*, p. 67

(14) M. E. VIRGILI BERTRAN. "La proclamació de la Segona República a Tarragona". A: La II República al Camp de Tarragona. Tarragona: Cercle d'Estudis Històrics i Socials Guillem Oliver del Camp de Tarragona, 2005. p. 125

(15) M. E. VIRGILI. *Op. cit.*, p. 125

(16) A. RUIZ LECINA. "Una enquesta de Diari de Tarragona" *Diari de Tarragona*: Suplement extraordinari amb motiu de l'aniversari de la proclamació de la República, 1932. p. 26

(17) *La Tarragona Republicana (1931-1936)*, Quaderns de l'Arxiu, 1, Tarragona: Ajuntament de Tarragona, 2006, p. 8

(18) LL. BALART BOÏGUES. "L'Ajuntament de Tarragona i la Segona República". A: La II República al Camp de Tarragona. Tarragona: Cercle d'Estudis Històrics i Socials Guillem Oliver del Camp de Tarragona, 2005. p. 104.

(19) A. RUIZ LECINA. *Op. cit.,* 26

(20) Veure M. DUCH PLANA. República, reforma i crisi. El Camp de Tarragona (1931-1936). Tarragona: Edicions El Mèdol, 1994

(21) Pròleg de Pere Lloret a *El problema escolar a Tarragona*. Tarragona: Ajuntament de Tarragona, 1932.

(22) Veure M. DUCH PLANA. República, reforma i crisi. El Camp de Tarragona (1931-1936). Tarragona: Edicions El Mèdol, 1994

(23) LL. BALART BOÏGUES. *Op. cit.,* 111

(24) E. MONTANÉ. *Op. cit.*, p. 68

(25) J. L. CAROD ROVIRA. *Op. cit.*, p. 96

(26) E. MONTANÉ. *Op. cit.*, p. 69

(27) E. MONTANÉ. *Op. cit.*, p. 69

(28) AHT. Fons de Responsabilitats Polítiques.

(29) AHT. Fons de Responsabilitats Polítiques.

(30) AHT. Fons de Responsabilitats Polítiques.

Publicat a: ROIG ROSICH, J.M.; SÁNCHEZ CERVELLÓ, J.; PIQUÉ PADRÓ, J.; DUCH PLANA, M. : *Quatre líders tarragonins de la república i l'exili*. Tarragona, Arola Editors, 2007